

CKO JAARVERSLAG 2023

Amsterdam, 15 mei 2024

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	3
2.	CKO en samenvatting werkzaamheden	5
3.	Toelichting op de werkzaamheden CKO	7
4.	Samenvatting bevindingen en aanbevelingen	10
5.	Bijlage met begrippen en afkortingen	9

1. Inleiding

1.1. Aanleiding verslag

Op grond van artikel 17, lid 1 van het Reglement Kwaliteitsonderzoek NOREA (RKON) dient het College Kwaliteitsonderzoek (CKO) jaarlijks aan het Bestuur verslag uit te brengen over zijn werkzaamheden, waaronder een geanonimiseerd overzicht van de onderzoeken. Dit document bevat het verslag van het CKO over het jaar 2023.

Het verslag heeft mede tot doel gevolg te geven aan het gestelde in artikel 17, lid 2 van het RKON. Hierin is bepaald dat het Bestuur op basis van dit verslag de leden informeert over de werkzaamheden van het CKO en geaggregeerde en geanonimiseerde uitkomsten van de onderzoeken.

1.2. Achtergrond kwaliteitsonderzoeken

Op grond van de Statuten (art. 3.1) bevordert NOREA de kwaliteit van de beroepsuitoefening door de leden, voor zover deze beroepsuitoefening binnen het vakgebied, IT-auditing, valt of daaraan raakt. Eén van de middelen die NOREA daartoe volgens de Statuten (art. 4.1.c.) aanwendt is het stellen van regels in de vorm van reglementen, richtlijnen en besluiten over, onder meer, het gedrag en de beroepsuitoefening.

De IT-auditor, en daarmee de IT-auditorganisatie waarin de IT-auditor werkzaam is, moet om tot kwalitatief hoogwaardige diensten te komen, beschikken over een effectief stelsel van kwaliteitsbeheersing zoals vastgelegd in het Reglement Kwaliteitsbeheersing NOREA (RKBN). Het RKBN vormt daarmee de basis van het toetsingskader voor het uitvoeren van kwaliteitsonderzoeken. Deze kwaliteitsonderzoeken zijn uitgewerkt in het RKON.

NOREA acht, naast de kwaliteit bevorderende maatregelen voor de uitvoering van opdrachten, een effectief onderzoek naar de naleving van de vigerende normen voor de beroepsuitoefening door IT-auditors, als sluitstuk van het streven naar kwaliteitsbevordering, van belang. Het kwaliteitsonderzoek wordt namens CKO/NOREA uitgevoerd door onafhankelijke collega-IT-auditors met inachtneming van in Nederland algemeen aanvaarde normen en de internationale regelgeving zoals die is uitgevaardigd door de International Federation of Accountants.

1.3. Doelstelling kwaliteitsonderzoeken

De kwaliteitsonderzoeken hebben tot doel het vaststellen dat het door de IT-auditorganisatie gehanteerde stelsel van kwaliteitsbeheersingsmaatregelen voldoet aan het RKBN, de Statuten, Reglementen en Richtlijnen van NOREA.

1.4. Reikwijdte kwaliteitsonderzoeken

Met ingang van 2019 betreft het bestuur naast assurance-opdrachten ook adviesopdrachten in het kwaliteitsonderzoek. Daarbij ligt de nadruk van het onderzoek op de 'organisatorische randvoorwaarden' van de opdracht zoals het kwaliteitshandboek, de opdrachtbevestiging en de eisen die aan de rapportage en documentatie worden gesteld. Ook wordt daarbij gelet op het risico van 'onbedoelde assurance' door foutief gebruik van termen als zekerheid, controle, oordeel, conclusie, review, audit, etc. in de rapportage. Dit speelt in het bijzonder bij specifieke werkzaamheden (4400) en andere striktere regulering.

2. CKO en samenvatting werkzaamheden

2.1. Taakstelling CKO

Het CKO is volgens het gestelde in artikel 5 lid 2 RKON belast met de uitvoering van de kwaliteitsonderzoeken.

2.2. Samenvatting werkzaamheden

De werkzaamheden waren in het verslagjaar vooral gericht op:

- De selectie van de te onderzoeken organisaties, begeleiding en review de lopende onderzoeken, de voortgang, bevindingen, conclusies en (concept-)rapporten in dat verband, waarbij ook afstemming plaatsvindt over de weging en oordeelsvorming over de bevindingen en/of aanbevelingen.
- Voortzetting van het overleg met het Instituut van Internal Auditors Nederland (IIA NL) n.a.v. de bevindingen en conclusies m.b.t. de interpretatie van de accreditatieovereenkomst, waarvan is gebleken dat vaak niet aan de NOREA-normen wordt getoetst en onderzoeken door andere (commerciële) organisaties namens IIA NL worden uitgevoerd.
- De voorbereiding en deelname aan de gezamenlijke bijeenkomst van het College Kwaliteitsonderzoek met de onderzoekers van NOREA en KOA op 26 april 2023, waarbij de ervaringen en bevindingen zijn gedeeld en enkele aandachtspunten zijn vastgesteld, waarbij ook is gesproken over de mogelijke impact van de nieuwe internationale kwaliteitsstandaard ISQM 1 en 2.

Het CKO heeft in de verslagperiode viermaal vergaderd.

2.3. Samenstelling CKO

De samenstelling van het College Kwaliteitsonderzoek is per 2023 in twee opzichten gewijzigd:

- Het voorzitterschap is overgedragen van drs. J. (Jaap) Boukens RE naar drs. J.J. (Jaap) van Beek RE RA;
- De rol van Linking-pin met het bestuur is overgedragen van mevr. drs. M.R. (Mirjam) Pauw RE naar drs. F. J. (Frits) Heijman RE RA.

De samenstelling per 31-12-2023 was: drs. J.J. (Jaap) van Beek RE RA
(voorzitter)

- drs. M.A. (Marcel) Bongers RE RA CIA CISA CFE CBM (vice-voorzitter)
- ir.drs. V.J.M. (San) Emmen RE RO EMIA
- R.H.M. (Ron) Hakvoort RE MSc CISA CISSP
- drs. F.J. (Frits) Heijman RE RA
- H.J. (Hendrik Jan) Land RE RA MSc CISA
- E. Rosier (Edwin) RE RA CISA
- R. (Roy) Zwartjes RE

3. Toelichting op de werkzaamheden CKO

In dit hoofdstuk wordt een nadere toelichting gegeven op de activiteiten die in de verslagperiode zijn ontplooid.

3.1. Geaccrediteerde beroepsorganisaties

Met de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA) is in 2015 afgestemd op welke wijze invulling gegeven moet worden aan artikel 4.2 van het Reglement Kwaliteitsonderzoek, waarin de mogelijkheid wordt geboden om gebruik te maken van kwaliteitsonderzoek door andere door NOREA erkende beroepsorganisaties. De uitvoering van kwaliteitsonderzoek van accountantsorganisaties met betrekking tot IT-assurance-opdrachten, anders dan jaarrekeningcontrole, wordt op grond van deze afspraak met NBA in de NOREA-selectie van uit te voeren onderzoeken betrokken.

Met IIA NL-NL heeft in 2023 intensief overleg plaatsgevonden omdat IIA NL is afgeweken van de uitgangspunten van de oorspronkelijke accreditatieovereenkomst, op grond waarvan IIA NL ook namens NOREA (en NBA) kwaliteitsonderzoeken uitvoerde:

- In plaats van de toetsing ook aan de NOREA-uitgangspunten voor kwaliteitsbeheersing en assurance-opdrachten toetst IIA NL met ingang van 2023 veelal alleen tegen het International Professional Practice Framework (IPPF);
- De toetsingen worden in de meeste gevallen niet meer door IIA NL zelf uitgevoerd maar uitbesteed aan derde (commerciële) partijen, die eveneens niet meer aan de NOREA-normen toetsen. De toetsingen die wel werden uitgevoerd op basis van de NOREA-normen bleken niet adequaat te zijn uitgevoerd.
- Door IIA NL is in december 2023 besloten om de accreditatieovereenkomsten met NOREA en NBA te beëindigen.

Met het Samenwerkingsverband Kwaliteitsonderzoek Overheidsaccountants (KOA) bestaat sinds 2016 eveneens een accreditatieovereenkomst voor de uitvoering van kwaliteitsonderzoeken waarbij de RE's in overheidsdienst worden betrokken. In dat verband heeft in 2022 een herbeoordeling

plaatsgevonden die op grond van een positieve conclusie aanleiding is geweest om de accreditatieovereenkomst te verlengen.

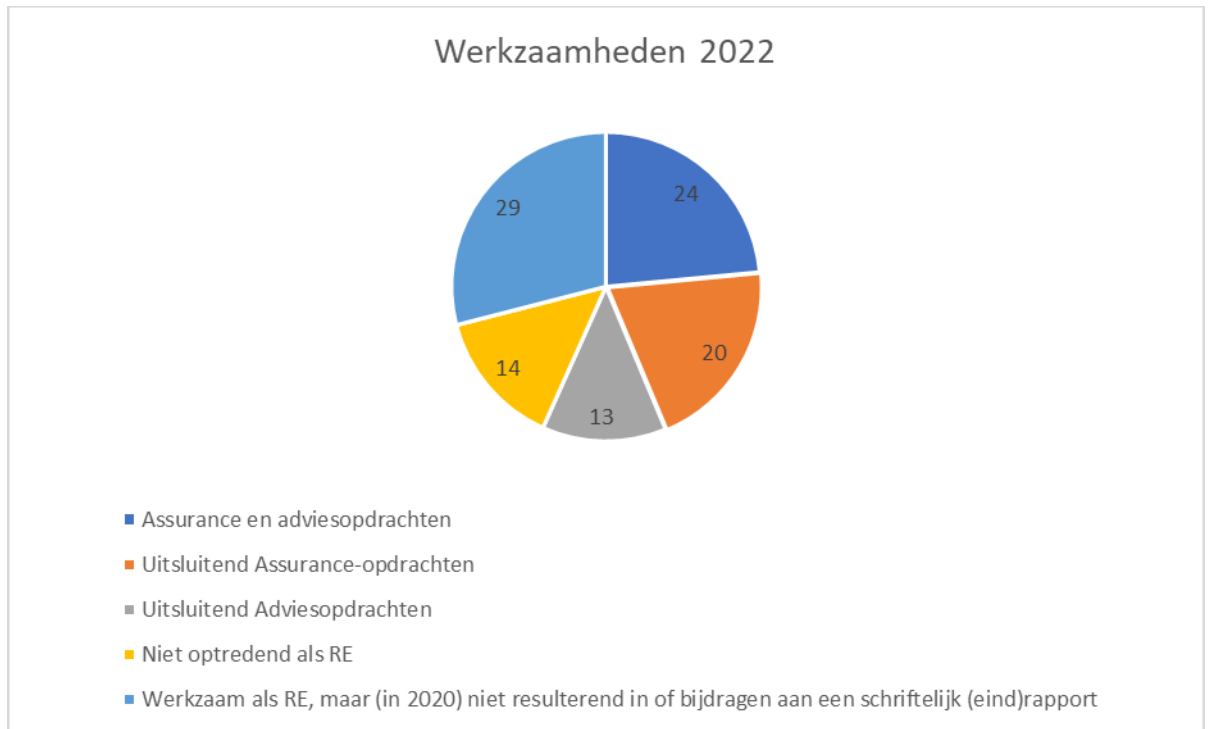
3.2. Uitgevoerde CKO onderzoeken

In 2023 zijn 5 organisaties aangeschreven voor de uitvoering van een nieuw of herhaald onderzoek, terwijl daarnaast ook nog 5 onderzoeken n.a.v. aanschrijvingen uit voorgaande jaren zijn afgerond. Daarnaast is aan 7 organisaties of personen verzocht om een self-assessment in te vullen op basis waarvan het CKO in 2 gevallen eveneens tot een aanschrijving voor daadwerkelijk onderzoek heeft besloten. Zeven onderzoeken zijn afgerond in 2023 (bij de betreffende organisaties waren 17 RE's werkzaam) Aan 3 organisaties is een verbeterplan opgelegd omdat het kwaliteitsstelsel of de implementatie daarvan niet voldeden aan het RKBN of de overige relevante richtlijnen.

De aanschrijving ten behoeve van het onderzoek is deels gebaseerd op de jaarlijkse uitvraag naar de werkzaamheden in het voorgaande jaar (2022), die in april 2022 is verzonden. De leden kunnen daarbij (combinaties van) opdrachten aangeven. Daaruit resulteert de volgende verdeling (afgerond) van de door RE's uitgevoerde werkzaamheden:

- Niet optredend als RE: 14%
- Assurance- en adviesopdrachten: 24%
- Uitsluitend assurance-opdrachten: 20%
- Uitsluitend adviesopdrachten: 13%
- Werkzaam als RE, maar niet resulterend in of
- bijdragen aan een schriftelijk (eind)rapport: 29%

Figuur 1: Verdeling werkzaamheden RE's n.a.v. uitvraag:

3.3. Baten en lasten kwaliteitsonderzoek 2023:

Rekening houdend met overloop door nog onderhanden toetsingen zijn in de jaarrekening 2023 de volgende baten en lasten opgenomen:

- Gefactureerde onderzoeken € 22.995, –
- Kosten kwaliteitsonderzoekers € 21.965, –
- Kosten aansprakelijkheidsverzekering € 4.621, –
- Kosten abonnement clientonline.nl € 2.586, –

4. Conclusies en aanbevelingen n.a.v. NOREA-onderzoeken 2023

Voor de 7 onderzoeken die in 2023 zijn afgerond geldt dat vier organisaties voldoen aan het RKBN en de overige voor het kwaliteitsonderzoek relevante (delen van de) Statuten, Reglementen en Richtlijnen van NOREA.

Wel zijn enkele aanbevelingen geformuleerd naar aanleiding van de onderzoeken. Deze hadden onder meer betrekking op dossiervorming en wijze van documenteren van de Opdrachtgerichte Kwaliteitsbeoordeling (OKB).

Aan drie organisaties is opgelegd dat zij binnen 3 maanden na het opgeleverde onderzoeksrapport een verbeterplan moeten indienen, waarvan de werking opnieuw zal worden onderzocht. Dit is ten opzichte van het voorgaande jaarverslag een significante stijging. Dit wordt deel verklaard omdat vooral kleinere IT-audit organisaties en ZZP'ers in de selectie gevallen. Samengevat betreft het vooral onvoldoende ingerichte kwaliteitsstelsels en de feitelijke implementatie daarvan, die aanleiding zijn tot de opgelegde verbeterplannen.

5. Bijlage met begrippen en afkortingen

- **Advies:**
Een besluitvormende mening over een of meer elementen of aspecten in de toekomst (ontleend aan ‘Studie Adviesdiensten’ – januari 2012).
- **Adviesdienst/-opdracht:**
De werkzaamheden die benodigd zijn om een advies te formuleren en te uiten (ontleend aan ‘Studie Adviesdiensten’ – januari 2012).
- **Assurance-opdracht:**
De opdracht waarbij een IT-auditor een conclusie formuleert die is bedoeld om het vertrouwen van beoogde gebruikers, niet zijnde de partij die zich verantwoordt, in de uitkomst van een evaluatie of de toetsing van het object van onderzoek ten opzichte van de toetsingsnormen te versterken.
- **IT-auditor:**
De Register EDP-auditor (RE), ingeschreven in het register van NOREA.
- **IT-auditorganisatie:**
De organisatorische eenheid waarbinnen één of meer IT-auditors op grond van een onderzoek met betrekking tot de situatie ten aanzien van de informatietechnologie een oordeel of advies geven.
- **Professionele dienst:**
De werkzaamheden die een IT-auditor uitvoert binnen een IT-auditorganisatie, waarvoor IT-auditdeskundigheid en deskundigheid op aanverwante terreinen is vereist.

Afkortingen

- CKO College Kwaliteitsonderzoek
- IIA NL Instituut Internal Auditors Nederland
- KOA Samenwerkingsverband Kwaliteitsonderzoek Overheidsauditors
- RKBN Reglement Kwaliteitsbeheersing NOREA
- RKON Reglement Kwaliteitsonderzoek NOREA